

Votre Programme Matmidim – CHIOUR GUIMEL
Parashat Vayetsé – du 22 au 26 Novembre 2020

בס"ד

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Position pour lire le Chéma

Cette semaine, le sujet d'étude porte sur **la position nécessaire pour lire le Chéma**. La Mishna connue dans Brah'ot qui traite de la Mah'loket entre Beit Hillel et Beit Chamaï ainsi que la Guemarra correspondante doivent être étudiées à travers les Richonim. Cette Souguia implique aussi un autre sujet, celui de savoir si et quand il est impossible de faire comme Beit Chamaï en règle générale, alors que la Halah'a a été fixée comme Beit Hillel.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יאָרע דְבַר תְּקֵלָה עַל יְדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְכָה, וְיִשְׁמַחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אִמְרַ עַל טִמְא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טִמְא, וְלֹא עַל מִתְר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתְר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבַּר הַלְכָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי !! יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתִבְוֶנָה. גַּל עֵינֵי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשְׁמַתָּ חֲלָקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שְׁמַתָּ חֲלָקִי מִיּוֹשְׁבֵי קְרוֹנוֹת. שְׂאֲנִי מִשְׁכִּימִים וְהֵם מִשְׁכִּימִים. אֲנִי מִשְׁכִּימִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטָלִים. אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמֵלִים. אֲנִי עֹמֵל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמֵלִים וְאִינִם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רֹץ וְהֵם רְצִים. אֲנִי לֹחֵץ הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאָר שְׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחְצוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֲבִטַח בְּךָ.

Programme du Dimanche

---

1. Souguia de Brah'ot 10.

Ce point traite de la position nécessaire pour lire le Chema, cependant à travers les textes il faudra définir quand est-ce qu'il est interdit de faire comme Beit Chamaï.

מאימתי פרק ראשון ברכות :

מכלל דקורא בעונתה עדיף: **מתני'** בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר ¹⁹ ובשכבך ובקומך ובית הלל אומרים: כל אדם קורא כדרכו שנאמר ובלכתך בדרך אם כן למה נאמר ובשכבך ובקומך ²⁰ בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם עומדים א"ר טרפון אני הייתי בא בדרך והטתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה:

רש"י:

שכר כעוסק בתורה: **מתני'** יטה. על
לדו: **בשכבך**. דקך שכיבה: יעמוד.
דכתיב ובקומך: **כדרכו**. או בקימה
או בשכיבה או בישיבה או מהלך:

מאימתי פרק ראשון ברכות יא.

כמלאכתן וקורין. לקמן (דף טז.) מוקמינן לה צפרק שני: הטעם ר' אלעזר בן עזריה. כ"ש: (לאחד שאמרו לו זקנך מגודל אמר להם יהיה זה כנגד המשחיתים. משל שלך דומה לאחד שאומרים לו זקנך נאה ומגודל והוא אומר להם הואיל וקלסתם אותו אף הוא יהיה כנגד המשחיתים הגדול הזה יהיה נתון לתער ולמספרים שאצ"ל עליו ואשחיתנו: עכשיו שאני הטיט. הרי אני כמקלס את מעשיך שהיית מוטט ואמתה זקפת: ז"ה נמי א"ס לכו מטין. דבמטין נמי שרו כדאמרינן לעיל מטין וקורין: אצל עכשיו כיון דעד השתא היית זקוף ועכשיו הטיט אס לא נזקפתו אני יראו התלמידים ויקבעו הלכה: לא קיימם כו'. וכי היכי דעשה כדברי ז"ה לא עשה ולא כלום לדברי ז"ש אף העושה כדברי ז"ש לא עשה ולא כלום לדברי ז"ה: **מתני'** צשחר מנכר שטים וכו'. כדאמר בצרכות ירושלמי' שבע צרכות הללו על שם (מהלל ק"ט) שבע צרכות הללו: **אחת ארוכה ואחת קצרה.** אשחיתם לאחריה דערצית קאי (ג"ל ארוכה אמת ואמונה קצרה השכיבנו): **לחוס.** צברוך: שלא לחוס. כגון צרכת הפירות ומנות: **גמ'** מאי מנכר. שמים לפנייה דשחר מאי ניהו: יזר

מצוה וב"ה אמרי ממילא ש"מ דאפילו בדרך נמי קרי: ת"ר בה"א יעומדין וקורין יושבין וקורין ומטין וקורין הולכין בדרך וקורין יושבין במלאכתן וקורין יומעשה ברבי ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה שהיו מסובין במקום אחד והיה ר' ישמעאל מוטט ור' אלעזר בן עזריה זקוף כיון שהגיע זמן קריאת שמע הטה רבי אלעזר וזקף ר' ישמעאל אמר לו רבי אלעזר בן עזריה לר' ישמעאל ישמעאל אחי אמשול לך משל למה הדבר דומה משל לאחד שאומרים לו זקנך מגודל אמר להם יהיה כנגד המשחיתים אף כך אתה כל זמן שאני זקוף אתה מוטט עכשיו כשאני הטיט אתה זקפת אמר לו אני עשיתי כדברי ב"ה ואתה עשית כדברי ב"ש ולא עוד אלא שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות מאי ולא עוד וכי תימא בית הלל נמי אית להו מטין ה"מ דמטה ואתא מעיקרא אבל הכא כיון דעד השתא הוית זקוף והשתא מוטט אמרי ש"מ כב"ש סבירא להו שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות. תני רב יחזקאל עשה כדברי ב"ש עשה כדברי ב"ה עשה רב יוסף אמר יעשה כדברי ב"ש לא עשה ולא כלום

נכון כדאימא במתניתין כדאי היית לחוב צעמך. אס עשה כב"ש לז"ה לא עשה ולא כלום יוש' מוספות סוכה ג. ד"ה דאמר: **אחת ארוכה ואחת קצרה.** פירש רש"י ארוכה אמת ואמונה. קצרה השכיבנו. ותימה דהשכיבנו נמי ארוכה הרבה ותדע מדלל קא חשיב לה במוספתא צהדי הקצרות. ועוד פעמים שמאריכין הרבה במוספתא כמו אור יום הנף. ועוד אמת ואמונה פעמים שמקצרין בה מאד כדאמרינן לקמן למ"ד אין אומרים פרשת זיית צלילה הוא קא מסיים מודים אנחנו לך שהולאתנו ממנרים וכו' צפרק היה קורא (לקמן ד' יד ע"ג) ונראה לר"ת דהכל קאי (י) באמת ואמונה אחת ארוכה ואחת קצרה כלומר צין יאריך בה צין יקצר בה"ה כדלקמן. וכן אשכחנא התם (יבמות ד' מא.) אחת ארוכות ואחת נשואות אחת צמולות ואחת צעולות: **מקום** שאמרו לקצרה. כגון צרכת פירות וצרכת המנות אין לו להאריך: ורצן

דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ב"ש יפוסלין וב"ה מכשירין אמרו להם ב"ה לב"ש מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את ר' יוחנן בן החורנית מצאוהו שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית ולא אמרו לו כלום אמרו להם יושע' משם ראייה אף הם אמרו לו א"כ היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך רב נחמן בר יצחק אמר עשה כדברי בית שמאי חייב מיתה דתנן אמר ר"ט אני הייתי בא בדרך והטתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה: **מתני'** יבשחר מנכר שטים לפנייה ואחת לאחריה ובערב מנכר שטים

Quelle est la Halah'a d'après Beit Hillel ?

Pourquoi Rabi Ychmael s'est-il redressé ? Pourquoi Rabi Eleazar s'est-il couché ?

Programme du Lundi

תוס' יא.

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף ה עמוד א

כדברי ב"ש עשה דסבר רבי יחזקאל דאע"ג דהלכה כב"ה בכל מקום הכא כיון דב"ה גופייהו סברי דמטין וקורין היה אומר שאם מטה לכתחלה אין בכך כלום ורב נחמן בר יצחק אמר שאם מטה כדברי ב"ש חייב מיתה שאע"פ שאומרים ב"ה מטין וקורין זהו כשהי' יושב מטה מתחלה אבל כשיושב כדרכו או כשעומד והוא מטה עצמו ומתכוין לעשות כדברי ב"ש ולסתור דברי בית הלל חייב מיתה כיון שמתכוין לסתור דברי ב"ה

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף מ עמוד א
(על הגמ' דף מ' במי שלא בירך בהמ"ז והלך ואחד שעשה כב"ש וחזר למקומו ואשכח ארנקי)

גמ' חד עבד בשוגג כב"ש ואשכח ארנקי. ויש לשאול דהא אמרין במכילתין (דף י ב) אני הייתי בא בדרך והטתי לקרות כדברי ב"ש והסכנתי בעצמי וכיון דלענין ק"ש אם עושה כדברי ב"ש מתחייב בנפשו זה שעשה לענין ברכה כדבריהם היאך מצא ארנקי ויש לומר דלא דמי דהתם אע"פ שהיו אומרים בית הלל מטין וקורין אפ"ה מודים שאין לו להתכוין ולהטות כמו שאומרים בית שמאי אלא שאם היה עומד מטה שיכול לקרות ולפיכך כשאינו עומד מטה ומטה בכוונה נמצא עובר על דברי בית הלל ומתחייב בנפשו אבל בכאן מודים ב"ה שאפי' בשוכח אם רצה להחמיר על עצמו ולחזור למקומו הרי זה משובח ונמצא שלא עבר על דבריהם ולפיכך מצא ארנקי

תני רב יחזקאל עשה כבית שמאי עשה ורב יוסף אמר עשה כב"ש לא עשה ולא כלום. וא"ת פשיטא דאין הלכה כמותן. וי"ל הו"ל וצ"ש מחמירים על האדם טפי מנ"ה לא שייך לומר פשיטא. דהא דעשה כב"ש לא עשה ולא כלום היינו היכא דצ"ש מקילין וצ"ה מחמירין אבל הכא צ"ש לא פסלי צ"ה דברי צ"ש. אבל תימא א"כ מה מיימתי מסוכה כו' לא קיימת מלות סוכה כו' ופירש"י דכי היכי דמי שעשה כב"ה לא עשה ולא כלום לצ"ש אף העושה כב"ש לא עשה ולא כלום לצ"ה ומאי קא מדמה התם פסלי צ"ש לגמרי מה דמכשרי צ"ה. אבל הכא קרא קרית שמע כב"ש אליבא דצ"ה י"ל. ע"כ פירש הר"ר שמעיה דקא מדמה הכי מדקאמר לא קיימת אע"ג דמן הדין י"ל שהרי בראשו ורובו בסוכה אינו אסור אלא גזירה שמא ימשך אחר שלחנו. כה"ג גבי ק"ש אע"ג דמן הדין י"ל צדיעבד כיון דלצ"ה אין נכון כדאיתא צמתניתין כדאי היית לחוב צעמך. אם עשה כב"ש לצ"ה לא עשה ולא כלום. ונ"ע חוספות סוכה

Expliquer les avis des trois Amoraïm d'après Tosfot et Rabenou Yona

Y-a-t-il une H'oumra de faire comme Beit Chamaï (soir ou matin) ?

Quel est le problème de faire comme eux ?

Comment comparer avec le cas du Birkat Hamzon ?

Programme du Mardi

Mêmes questions que pour la veille

Proposer une réponse à la question du Rachba.

Pourquoi ne pose-t-il pas une question similaire sur Rav Yossef ?

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף יא עמוד א

רב יוסף אמר עשה כדברי בית שמאי לא עשה ולא כלום. פירוש בשהיה זקוף והטה או היה מוטה וזקף שכל שעושה הוכחה לעשות כדבריהם קנסוהו שלא לצאת כיון שעושה הוכחה כדבריהם. והיינו דמייתי ראייה מהא דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה וכו' וקיימא לן התם במסכת סוכה דבתרתי פליגי פליגי בסוכה גדולה ופליגי בסוכה קטנה. ומסוכה גדולה מייתי ראייה דמדינא נפיק אלא דאיכא חששא בעלמא משום שמא ימשך אחר שולחנו ואפילו הכי אמרינן דאמרו לו בית שמאי לרבי יוחנן החורני אם כך היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך משום חששא. ומינייהו נשמע לבית הלל לענין מי שעושה כדברי בית שמאי לא עשה כלום שמא יקבעו אחרים הלכה כבית שמאי ואפשר דאתי אינש לידי ביטול קריאת שמע דאי לא מצי מטה לא קרי קריאת שמע

ורב נחמן בר יצחק אמר עשה כדברי בית שמאי חייב מיתה. בשהיה יושב והטה לכתחלה כיון שמתכוין לסתור דברי בית הלל ומתכוין לעשות כבית שמאי

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף יא עמוד א

אומרים לאחד זקנך מגודל אמר להם יהא כנגד המשחיתים, כלומר אומרים לאחד מפני מה אתה מגדל זקנך אמר להם כנגד אותם שהם משחיתים זקנם ולהוציא מלבם וכן היא שנויה בתוספתא, וברו' אמרין לאחד מפני מה זקנך מגודל אמר להם כנגד משחיתים, ורש"י ז"ל לא פירש כן

אמר רב יחזקאל עשה כדברי ב"ש עשה, ואע"ג דנפק בת קלא ואמר ב"ש במקום ב"ה אינה משנה, קסבר רב יחזקאל ה"מ בדבר שהוא כנגד ב"ה כגון צרות ודכותיה אבל הכא דב"ה נמי הא שרו כדברי ב"ש כלומר בין יושב בין עומד א"כ אפי' לכתחילה יטה כדברי ב"ש ואין בכך כלום, ואפ"ה לא קיי"ל כותיה אלא כרב יוסף דאמר עשה כדברי ב"ש ואפי' בכי הא לא עשה ולא כלום, ואני תמה היכי ס"ד דרב יחזקאל למימר הכין והא תנן א"ר טרפון פעם אחת הייתי בא בדרך והייתי כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי ואמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה

בית הבחירה (מאירי) מסכת ברכות דף י עמוד ב

אמר ר' טרפון אני הייתי בא בדרך והייתי לקרות כדברי ב"ש וסכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו ראוי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה פי' סכנתי בעצמי שמתי נפשי בכפי לפי שהוא ירד מעל בהמתו לארץ והטה ועל דעת ב"ה היה יכול לקרות והוא הולך רכוב על בהמתו ולסטים הם שוללי הדרכים והגנבים כדי היית לחוב בעצמך ענינו חייב מיתה היית מפני שעברת על דברי ב"ה ואם היית מתחייב בנפשך

Programme du Mercredi

תוספות ר' עקיבא איגר מסכת ברכות פרק א משנה ג

אות ין בתשו' רמ"א סי' צ"א כתב שאין להקשות מהא דאיתא סוף פרק ח' באכל ושכח ולא ברך דחד עביד בשוגג כב"ש ואשכח ארנקי דדהבא דשמעין מיניה דיש להחמיר כב"ש. די"ל דוקא בדבר שאין בו קולא כלל אבל במקום שיש קצת קולא בדבר כגון לשכב ולקרות ק"ש דעדיף מעומד דהוא יותר דרך כבוד אלא דיוצא ג"כ בשכיבה לב"ה ולב"ש דוקא בשכיבה אין להחמיר כב"ש עכ"ל. ולפ"ז יהא הדין דבק"ש של שחרית מותר להחמיר כב"ש לעמוד ולקרות ק"ש כיון דאין בו צד קולא וזה דלא כפסק הש"ע סי' ס"ג ס"ב דגם בזה מקרי עבריינא. ובאמת נפלאתי על מאור עינינו הרמ"א שלא הביא דברי הרא"ש בההיא דאכל ושכח ולא בירך שכתב להדיא דאפילו ב"ה מודו שטוב יותר לעשות כב"ש אלא דלא הטריחוהו חכמים עכ"ל. אם כן ממילא לק"מ דהתם רשאי להחמיר כב"ש כיון דלב"ה ג"כ טוב יותר לעשות כן משא"כ הכא בק"ש בין דשחרית בין דערבית אין שום מעלייתא לב"ה אם מחמיר כב"ש. וכ"כ התי"ט פ"א מ"ט דשבת ובמ"א סימן הנ"ל. ובזה מיושב ג"כ קושית הבאר שבע סי' כ"א על הרא"ש פ"ב דשבת ע"ש. די"ל דגם לר"ע יותר טוב להדליק בפתילה מחורכת דאין בו שייכות חשש הטייה

Qu'est-ce que pense le Rama sur le problème de faire dans le Chema comme Beit Chamaï ?

Quelle est la Kouchia sur cet avis ?

Y-a-t-il une kouchia à poser aussi de la Pachtout de notre Guemarra ?

Dans le Siman 'ט סעיף ט' קפ"ר, le Rama est d'accord qu'il faut s'asseoir pour le Birkat Hamazonn afin d'être plus concentré. Est-ce une contradiction dans ses propos ?

Comme qui Rabi Akiva Eigner pense-il ?

שנות אליהו (גר"א) הקצר מסכת ברכות פרק א משנה ג

ב"ה אומרים כל אדם כו'. פירוש ואין תועלת כלל במה שמטין ובגמרא אמרו העושה כדברי בית שמאי עושה כו' ר"י אומר העושה כדברי ב"ש לא עשה ולא כלום והנה הגמרא אינו מובן כלל כי למה יפסיד הק"ש בעד זה. ועיין בתוספו' שנדחקו בזה. ונראה שבודאי הק"ש אינו מפסיד אך האמוראי פליגי אם עשה מצוה מן המובחר בזה שהטה אם לאו. דבכמה מקומות אמרין כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט ובכמה מקומות מצינו שאע"פ שפטור מן הדבר אם עושה הוא מצוה מן המובחר. ונראה כל שהוא מצוה בעצם אלא שלא הצריכוהו חכמים אם עושהו נותנין לו שכר שעשה מצוה מן המובחר. וכמו שאמרו ההוא דעבד כב"ש ואשכח ארנקא דדהבא וע"ש בתוס' בד"ה בכולא פירקין כו' י"ל דלא חשיב לה כו' אלא שלא הטריחוהו וכן בעשרה דברים שצריך הכוס וכמ"ש תוס' דף נ"א א' בד"ה אין לנו אלא כו' שהיו מחמירין על עצמן כו' וכן אמרו בסוכה שהיו מחמירין על עצמן לשתות מים בסוכה ובמי שהיה בדרך ולא רצה לשתות עד שבא לסוכה. וכן אין צריך להפסיק לתפלה בתוך הסעודה ואם הפסיק תבא עליו ברכה. והא דקתני בירושלמי סוף פרק היה קורא במעשה דר"י ור"ש הוי אוכלין כו' אתא עונתא דצלותא וקם ר"ש ומצלי. א"ל ר"י לא כן אולפן כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט א"ל והא תנינן חתן פטור כו'. ותנן חתן אם רוצה לקרות כו' א"ל יכול אנא פתר לה כר"ג משמע דלדין אין רשאי לעשות משום דכל הפטור כו' אינו ראייה משום דא"ל יכול אנא פתר לה כו' ודיחוי בעלמא הוא אבל לא באמת. וכן הוא בירושלמי הסוגיא בכמה מקומות כמ"ש הרי"ף. וכן הוא שם בירושלמי בסמוך לעיל מיניה מעשה בר"ג ור"י שהיו

מהלכין כו' א"ל יהודה בן פפוס שכל מעשיו לשם שמים ולא תני כו' כל דבר שהוא משום צער עושה עצמו ת"ח עושה עצמו יחיד. אמר רבי זירא ובלבד שלא יבזה חוריין פי' ולכן היה צריך לומר על יהודה בן פפוס שכל מעשיו לשם שמים ולא כיון לבזות אותנו אבל במקום שאין שייך לבזות אחרים מותר לעשות. וכן הוא כאן פליגי בזה עשה כדברי בית שמאי עשה פירוש עשה מצוה מן המובחר אף שבית הלל סברי אין צריך להטות מ"מ עשה מצוה מן המובחר כמו בכל מקום שהוא. ור"י אמר שלא עשה ולא כלום. פי' אין בזה תועלת כלל כי ב"ה סברי שאין מצוה כלל להטות ואין בזה תועלת כלל. ומביא ראייה מסוכה שאע"פ שישב בסוכה אין בזה מצוה לב"ש. שאין מצוה כלל לישב בסוכה כזה כן הוא כאן לב"ה. ור"נ אמר שהוא חייב מיתה מפני שעבר על דברי ב"ה ועל דברי הבת קול

כדאי היית לחוב כו'. אמרו בירושלמי בא וראה שאם לא יקרא כלל ק"ש עובר על עשה ואם קרא והטה חייב מיתה

Le Gaon a une Chita nouvelle dans la Souguia. Tirer les conclusions qui lui sont propres.

Programme du Jeudi

---

2. פסק הלכה

טור אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סג

וקורא אותה בין מהלך בין עומד בין יושב חוץ מפרקדן פי' ששוכב על גביו והרמב"ם ז"ל כתב בין שפניו למעלה או פניו טוחות בקרקע לא יקרא ואפילו אינו ממש על גביו אלא מוטה על צדו לא יקרא מפני שנראה כמקבל עול מלכות דרך גאווה ואם הוא שמן ובעל בשר ואינו יכול להתהפך על צדו או מפני אונס אחר מטה מעט על צדו וקורא. כתב רב עמרם מי שרוצה להחמיר לעמוד כשהוא יושב ולקרותה מעומד לא יאות עביד ונקרא עבריינא וצריך לגעור בו שמצותה מיושב ומיהו אם קורא מהלך צריך לעמוד בפסוק הראשון ובעל הלכות גדולות כתב שצריך לעמוד עד על לבך וכ"כ הראב"ד.

מחזור ויטרי סימן יא

[...] דהני דקא מוקמי מיחמירין אנפשייהו. למימרא דמקבלין עול שמים בעמידה טעות הוא והדיוטות וברות למה להו לאישתבושי כולי האי כבר קיימא לן הלכה כבית הלל בכל התורה כולה.

הגהות מיימוניות הלכות קריאת שמע פרק ב

דהני דמתחזי דמחמירין אנפשייהו למימר דמקבלין מלכות שמים בעמידה טעות והדיוטות ובורות ושטות ואין לך כסילות גדולה מזו דקיימא לן כב"ה דאמרי קורין כדרן

בית יוסף אורח חיים סימן סג

כתב רב עמרם (בסדורו קג.) מי שרוצה להחמיר לעמוד וכו'. טעמו משום דאם ביום הוא עובר על דברי בית הלל ונראה שעושה כדברי בית שמאי שאמר בבקר יעמדו ואם בלילה הוא אף כדברי בית שמאי לא עשה. ומ"ש ונקרא עבריינא. הוא מדאמרינן בפרק כירה (שבת מ.) מאן דעבר אדרבנן שרי למיקריה עבריינא. ומ"ש שמצותה מיושב. נראה לי שהכי קאמר שמצותה אף מיושב כלומר ולא כדאמרי בית שמאי דביום אין מצותה אלא מעומד.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן סג

סעיף א

קורא אותה מהלך או עומד או שוכב או רוכב ע"ג בהמה או יושב, אבל לא פרקדן דהיינו שפניו טוחות בקרקע או מושלך על גבו ופניו למעלה, אבל קורא והוא שוכב על צדו. הגה מאחר שכבר שוכב ואיכא טרחא לעמוד (הר"י פ' מי שמתו). ואם היה בעל בשר הרבה ואינו יכול להתהפך על צדו, או שהיה חולה, נוטה מעט לצדו וקורא

סעיף ב

מי שרוצה להחמיר לעמוד כשהוא יושב ולקרואה מעומד, נקרא עבריין

סעיף ג

היה מהלך בדרך ורצה לקרות קריאת שמע, צריך לעמוד בפסוק ראשון

פרי חדש אורח חיים סימן סג

נקרא עבריין. וחייב מיתה כדאיתא פרק קמא דברכות [י, ב] וכיון דלא קיימא לן כבית שמאי דפירוש ובקומיך שיקראנה מעומד. כתב הטור בשם רב עמרם ז"ל [בסידורו ח"א סימן כא] דעיקר המצוה הוא מיושב כדי שתהא דעתו מיושבת עליו ביותר, וכדאמרינן בסוף פרק שלשה שאכלו [ברכות נא, ב] והילכתא בכולהו יושב ומברך, כנ"ל

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן סג

עין מ"א. המעיין בים של שלמה שם משמע דאפילו בינו לבין עצמו כל שיש יוהרא (מצינו יוהרא אף בפני עצמו) מנדין אותו, שהרי ר' יהודה בן קנוסא [בבא קמא פא, ב] לא ראה אותם לרבי ור' חייא. והיינו בדבר שפשוט היתרו בכל ישראל, ולשם שמים, אין מנדין אפילו בפני רבים. ולפני רבו אפילו לשם שמים מנדין, דנראה כחולק על רבו כו'. אלא דהמ"א לא סבר לה בהא כים של שלמה, דמלת "לפנינו" שם היינו שר' יהודה בן קנוסא ראה אנשים אבל לא הכירום אם הם רבותיו, הא בינו לבין עצמו ואחר רואה אותו עושה כן אפילו חשש יוהרא אין מנדין. ואליה רבה אות' א' העתיק בסתם, יע"ש. והנה כל זה ביחיד נגד רבים לשם שמים אין מנדין ולא מקרי עבריין, מה שאין כן בית שמאי ובית הלל, עשו חיזוק ואמרו דאסור להחמיר כבית שמאי אפילו לשם שמים, דרצו לקבוע הלכה כבית שמאי ולולי בת קול. ודע דמשו"ע [שכתוב] עבריין, ולא מיתה, (וסכנתי מפני כו' ברכות י, ב), י"ל דמחמיר לא כבית שמאי, אלא לעורר הכוונה וכדומה, אפילו הכי עבריין, דעבר אדרבנן, [כמו] ברכות י"א א' בר' ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה בקריאת שמע ערבית דר' אלעזר בן עזריה הטה וידע הלכה כבית הלל

רק לכוין יותר, אפילו הכי אמר ר' ישמעאל פן יראו התלמידים ויקבעו כבית שמאי, וכמו שכתב הב"ח [ד"ה כתב] דבערבית עומד אסור לישב (ופירוש בטור שמצותה מיושב אף מיושב כב"ד"ה ומ"ש שמצותה, או כב"ח ופרישה אות ו ביושב מצותה לישב עוד, מה שאין כן לר"א [ראבי"ה] שמצותה יותר מיושב, ואף עומד בשחר מצוה לישב וכמו שכתב הפרי חדש אות ב גם כן, א"כ משמע ערבית רשאי לישב, וזה אינו), ומשום הכי רק עבריין לא מיתה. ומה שלא כתב המחבר דצריך לחזור ולקרות כנראה מתוספות ברכות י"א [ע"א] ד"ה תני כה"ר שמעיה, מסתימת הפוסקים משמע דאין צריך לחזור ולקרות. או "להחמיר" לאו כבית שמאי, וא"כ עושה כבית שמאי אפשר שצריך לחזור ולקרות, וצ"ע. ועיין עטרת זקנים [ס"ק ב] ואליה רבה [ס"ק ד] כתבו בזה וביום הכיפורים מצוה לעמוד, ולפי מה שכתבתי ערבית אסור לישב ויום הכיפורים אסור לעמוד כשיושב. ואם עומד בשחרית אם מצוה לישב, בדרכי משה [אות א] והגהות מיימוניות פרק ב' מקריאת שמע אות ג' דמצוה יותר בישיבה, וכן כתב הפרי חדש [שם] מסוף פרק שלשה שאכלו, וכן פסק בשו"ע [סימן] קפ"ג סעיף ט', וי"ל בקריאת שמע לא רצו בכך, דא"כ אף ערבית יחמיר כך, ואסור, דנראה דעושה כבית שמאי. ושם בהגהות מיימוניות מבואר קצת כמו שכתבתי לעיל [ד"ה ודע] דרוצה להחמיר לא כבית שמאי אלא מפני שיכול לכוין יותר בעמידה אסור

שו"ת גינת ורדים חלק יורה דעה כלל ג סימן ו

[...] ואיכא למידק אמאי חש ר' טרפון לברר גופא דעובדא שהיה בק"ש של ערבית ולימא בסתמא אני הייתי בא בדרך ועשיתי כדברי ב"ש כו' אלא שהטעם כדכתבנו דדוקא העושה כב"ש וכהך דר' טרפון שהטה לקרות כדי לצאת י"ח אפי' לב"ש שבזה אין שום מעלה וזריזות לדברי ב"ה בהא הוא דראוי ליענש לפי שדברי ב"ש במקום ב"ה אינה משנה ואין ראוי לחוש להם כלל אבל כשיש שם איזה שבח וזריזות כשעושין כדברי ב"ש אז אדרבה הרי זה משובח כגון בק"ש של שחרית שהמחמי' לקרות' מעומד הלה זריז ונשכר דקריא' מעומד הוי שבח וכבוד לתורה ובזה נתברר הדין הראשון [...].

Bon Limoud sur Matmidim !

הלכות קריאת שמע סימן סב סג

צו באר הגויה

לגמרי דאסור להרהר דגברי מורה נמקום הטינופת (צ"י סי' כ"ה): ה' יצריך שליח צבור להשמיע קולו וכל ט נשם מזה בשמע ישראל * כדי שישמעו הקהל וימליכו שם שמים יחד:

סג לישב בשעת ק"ש ולא יישן. ובו ט' סעיפים:

א *קורא אותה (א) מהלך או עומד או שוכב או רוכב ע"ג בהמה או יושב * אבל לא (ב) פרקין דהיינו שפניו טרוחות בקרקע או מושלך על גבו ופניו למעלה אבל קורא והוא שוכב על צדו: הנה * (מאחר (ג) שכנז שוכב ואיכא עומא (ה) [א] לעמוד) (ה"י פ' מי שממו). וואם היה בעל בשר הרבה (ד) ואינו יכול להתהפך על צדו י"א שהיה חולה * נוטה מעט לצדו וקורא: ב (ה) "מי שרוצה (ו) (ז) להחמיר (ז) לעמוד כשהוא יושב ולקרוא מעומד (ח) נקרא (א) עברייין: ג (ט) יהיה מהלך בדרך ורצה לקרות קריאת שמע (י) צריך לעמוד בפסוק (ד) [נ] ראשון: ד יעיקר הכוונה הוא (יא) בפסוק ראשון"הלך

שערי תשובה

[6] לעמוד. ענה"ט ועיין שו"ת שט"ם יעקב ח"א יסוב על מה שחקקו על דברי הר"י מנחם שהפלא הכ"מ"דאס חולה ובעל בשר יכולים לישב מלקמן סי' ע"ג שקורא בהחזרת פנים ע"ש ושם מטאר ג"כ מה דקשה נפישו מלת פרקין ע"ש: [3] ראשון. ענה"ט ועיין ס"ח יעקב סי' ע"א דקרון אף שמהניג בעלמא א"ש לעמוד וברוכי אף שאחר מהניג הנהמה תריך לעמוד ע"ש. ונא"ר כתב דהכי מסתבר ע"ש:

באר היטב

מקום שאינו נקי אסור להרהר נוסח הק"ש רק שיהרהר שמחויב לקרות ק"ש וברכותיה ויטעור על שאינו יוכל לעשות כן ויש לו שכר על זה: (א) לעמוד. תמוה הוא דהרמב"ם שהוא מריה דהאי דינא ס"ל אפילו לכתחילה מותר כשנוטה לגמרי על זדו ט"ז מ"א ע"ת מיהו היינו דוקא על זדו ממש אבל בנזוטה מעט על זדו אסור א"כ הוא בעל בשר: (3) להחמיר. כתב בש"ש פ"ו דב"ק סימן מ"א מי שמחמיר בפני רבים דגבר שמוחר ואיכא למיחש ליהורא מנדין אותו ואם ידוע שעושה לשם שמים אין מנדין אותו ואם מחמיר בפני רבו ורבו מיקל מנדין אותו אפילו בעד לשם שמים ואפילו אין פשוט כל כך להחיר לא יחמיר נגד רבו אם לא שיש לו ראה לסמור דבריו עכ"ל: (ג) עברייין. כדאמרין בפרק כירה מאן דעבר אדרנגן שרי למיקרי עבריינא: (ד) ראשון. ו"ה רוכב כמהלך דמי אבל אם יושב בעגלה או נספינה שפיר יוכל לכוין ט"ז ופר"מ. אבל הכ"ח כתב דלא אמרן אלא במהלך ברגליו אבל רוכב על בהמה או יושב בקרון יוכל לכוין היטב ואינו תריך לעמוד דלכוונה

ביאור הלכה

להחיר משום שהוא אנוס על הברכה שאינו יכול לברך דזה היה שייך לומר רק אם היו אומרים חו"ל הוא מזה לברך ונאמת הלא אחו"ל ברכות דף ל"ו דאסור להטות גלי ברכה וענין זה מוכח ממ"א בסמ"י י"ג ע"ש ולבד זה הלא יוכל ללכת מהמרחץ ולברך ולשחות או ע"פ לנטות בפת אמלעי של המרחץ והיה שם הברכה: * כדי שישמעו וכו'. ואפילו מי שאינו מתפלל עתה תריך ללמד ג"כ עמהם ודלקמן בסמ"י פ"ה. ועוב שיתרן או שלא ללכת מה ידי ק"ש כדי שיקיים אח"כ ברכות עם ק"ש ד"ח [פמ"ג]:

משנה ברורה

הוא מנוקף לגמרי לא יהרהר נוסח קריאת שמע או הברכה רק (3) יחשוב בלבו שמחויב ואינו יכול לקיים ויטעור על זה וד' יראה ללבוז ליתן לו שכר המשצה כיון שהוא אנוס. ונראה פשוט דהשומען צ"ח המרחץ שלא כדון עושין דברי שם אסור אפילו ההרהור ואינו אנוס לשמיהו זו ועיין לקמן בסמ"י פ"ד מה שאכתוב שם בשם הפרי מגדים בענין זה:

* אבל לא פרקין. ודע"ע י"א פמ"ג: * מאחר שכבר שוכב. עיין במ"צ והנה כ"ז הוא רק לפי דעת הג"ה דמסת כשיטת רבינו יונה אבל כז"י פסק כהפוסקים שחולקין על הר"י וס"ל דאפילו לכתחלה מותר לשכב על זדו ולקרוא דעל זדו ממש אינו נקרא דרך גאווה והנה להלכה משמע מדברי הר"ם וט"ז ומ"א דיש לתפוס בהב"י וכן פסק המגן גיבורים אמנם בספר א"י פוסק כהרמ"א וכן במ"ג מגיד הדיון עם הרמ"א וכן בחידושי רע"א מגיד לומר דלהחמיר יש לכוין בדעת הרבינו יונה ע"ש ע"כ נודאי יש להחמיר לכתחילה: * נוטה מעט לצדו וקורא. עיין בפמ"ג שכחג דאס קשה עליהם השיבה והעמידה יכולים אפילו לכתחילה ללך

א (א) מהלך. עיין לקמן בס"ג: (ב) פרקין. ואפילו (6) מוטה מעט על זדו ג"כ אסור מפני שנראה כמתקבל עליו עול מלכות שמים דקשררה יגאווה: (ג) שכבר שוכב. ר"ל ופשוט (3) כל מה שעליו ואיכא טורח לעמוד ולחזור וללבוזם אבל אם שוכב בתלוקו תריך לעמוד ועיין בנב"ל: (ד) ואינו יכול וכו'. אבל אם יכול על זדו אפילו (ג) רק נפסוק ראשון לבד מחויב לעשות כן וכ"ש אם יכול לקרואה בישיבה: ב (ה) מי שרוצה וכו'. דהלכה ככ"ה דס"ל דהא דכתיב וקומוקן אין הכונה בעמידה כדעת ב"ש אלא בזמן שדרך בני אדם לקום ממטתם ואסור לו להחמיר לעשות ככ"ה (ד) ואפילו אם אין הכוונה בעמידתו לעשות ככ"ה אלא לעורר הכוונה וכוונה אפי"ה אסור וצ"ח ציוס וצ"ח גלילה ואעפ"כ א"ש מה לחזור ולקרוא בדיעבד [פמ"ג ע"ש ועי' בספר מטה יהודא]: (ו) להחמיר. כתב בש"ש פ"ו דב"ק סימן מ"א מי שמחמיר בפני רבים דגבר שמוחר ואיכא למיחש ליהורא מנדין אותו. והיינו אם אותו הדבר פשטו היתרו ככל ישראל [פמ"ג] ואם ידוע שעושה לש"ש אין מנדין אותו ואם מחמיר בפני רבו ורבו מיקל מנדין אותו אפילו אם אינו פשוט כ"כ להחיר לא יחמיר נגד דברי רבו אם לא שיש לו ראה לסמור דבריו עכ"ל: (ז) לעמוד. דוקא בזה הוא דאסור משום שנראה לכל דמשום חומרא קעביד אבל (ו) אם עומד יכול לישב דלא אינו נראה דמשום חומרא קעביד רק משום דלריך לישב והוא בשחרית אבל (ו) בערבית אין לו להטות ולישב כשעומד דנראה דעושה ככ"ה: (ח) נקרא עברייין. כדאמרין בפרק כירה דמאן דעבר אדרנגן שרי למיקרי ליה עבריינא. כתב א"ר בשם מהרש"ל דביו"כ כו"ע מודים דשרי לעמוד דלזינו עושה משום יוהרא אלא מנחותו כן ר"ל לדמות או למלאכים שנקראים עומדים והפמ"ג אוסר גס בזה: ג (ט) היה מהלך. אע"ג דלעיל ס"א משמע דמן הדיון מותר לקרות כשהוא מהלך מ"מ מזה מן המוצטר לעמוד בשעת פסוק ראשון דהוא עיקר ק"ש לפי שאינו מיושב כ"כ ואינו יכול לכוין כשהוא מהלך כהאשר היה יושב ודע"ע א"ר קרא כשהוא מהלך אינו תריך לחזור ולקרוא [פמ"ג]: (י) צריך לעמוד. ר"ל להתעבד נמקום אחד ומותר לקרואה בין בעמידה בין בישיבה ואפילו (ח) לק"ש של ערבית דדוקא אם משנה מעמידה לישבה אסור לק"ש של ערבית משום דנראה שעושה ככ"ה משא"כ מהלכה לישבה. ויושב בקרון או נספינה (ט) אינו תריך לעמוד דיוכל לכוין היטב עיין בש"מ ופמ"ג. וברוכב על בהמה יש דיעות (י) בין האחרונים (יא) ונכון להחמיר: ד (יא) בפסוק ראשון. ונכון שם כמ"ל (יג) ככלל

שער הציון

(3) ש"ה ופרישה: (6) ברכות י"ג ע"ב: (3) מ"א: (ג) פשוט: (ד) פמ"ג: (ה) צ"י וכ"כ נהדא בס"י ר"ע ע"ש: (ו) עט"ז וא"ר ומג"ג דלא כמ"ג שפסקא מה: (ז) פמ"ג ומג"ג הסמ"ו להב"ח דלא כה"ר: (ח) פמ"ג: (ט) צ"ח וט"ז וס"א: (י) עיין ב"ח וט"ז וס"א: (יא) פמ"ג וס"ח: (יב) לט"ז ומ"א: הגהות ותיקונים: א) סי' פ"ה: ב) כאן מקום ציון ס"ק (יא): ג) ציון הס"ק (יא) שייך לעיל כמצוין: ד) ל"ה: ה) דמי שאינו בעל בשר או חולה אסור לקרות אלא מיושב כאדם העומד באימה וביראה: הערות והארות: (1) עיין סי' קפ"ג ס"ט לענין ברהמ"ז דלא יהא מיסב שהוא דרך גאווה: יקויטי דברי הרב: א) ובשו"ע הרב בסעיף א' הביא ב' השיטות אם מותר לקרוא ק"ש לכתחילה כששוכב על צידו והוא בבגדיו, ופסק דהעיקר דמותר לקרוא ק"ש כששוכב על צידו אפילו היכא דליכא טירחה. ב) בשו"ע הרב בסעיף ג' פסק כדעת המהרש"ל דמותר לו לעמוד כשמגיע לק"ש כיון שאינו עושה משום חובת ק"ש אלא משום חובת היום. ג) ובשו"ע הרב בסעיף ה' הכונה הוא רק בפסוק הראשון שהוא קבלת עומ"ש, וה"ה בשכמ"ל שהוא ג"כ קבלת עול מלכות שמים אבל מואהבת ואילך הוא לשון צוואה.